

ЮКСАК ҒОЯВИЙ ВА ЗҶҮР БАДИИЙ КУЧГА ЭГА БҮЛГАН АСАРЛАР ЯРАТАЙЛИК!

БУТУН ДҶУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ
СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ЎЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

45-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 61 (12.414)

Чоршанба, 13 март 1963 йил

Баҳоси 2 тийин.

Партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашуви. Суратда: Н. С. Хрущёв ва Ф. Р. Козлов ёзувчи С. В. Михалков, кинорежиссёрлар Г. Н. Чухрай ва И. А. Пирьевлар билан суҳбатлашмоқда. С. Смирнов фотоси.

ХАММАМИЗ АЙТМОҚЧИ БҮЛГАН ХАҚ ҒАП

Улғу ва бепоён Ватанимда кўклар босланди. Қуёш гоята қўли очиклик билан дала—туз, ер ва ҳавони аркалаб, илтиб турибди. Қимирлаган жонда интилиш бор; тарадуд бор, қойхозчиларимиз шудгор кўтариб уруғ саралаштилар, қўнлар иш қилдиришда, бол арилар визиллаб учиб, дола-долақизгаллоқлар сайрига машғул. Қалбаларда тўла ором ва ҳарорат. Юзлар гулгун табассумла.

Кўклар. Олам тўла лирик маъму, ҳаво хушбўй, тўрт томон алворанг, уч-қирсиз ўргаликда жонга туташ ёдимли овоз—музика. Ҳатто нафаслардан ҳам бир тутам кўк майсанинг ҳиди келади.

Тошкент Навоий театрининг фахрли майдончасида радиода қулоқ солиб ўтирибман. Радиодан содиқ

ленинчи бироларимиз, кадрдонимиз Никита Сергеевич Хрущёв сўзламоқдалар. У киши Москвадан, Кремль саройидан сўзламоқдалар.

Булар коммунизм замонасининг реалистик адабиёти ва санъатининг истиқболи ва андиғи йўналиши тўғрисида кенгашига тўпаланганлар. Уртоқ Хрущёв сўзламоқда. У киши совет адабиёти ва санъатининг гояви юксаклиги, санъатдаги зўр маҳорати, улғу кучи ва андиғи ривож тўғрисида сўзламоқда ва йўл-йўриқлар кўрсатмоқда. Мен бу сўзларни диққат билан, кўнг билан бирор ҳарфини ҳам қолдирмай тингламоқда уринмоқдаман.

Ғафур ҒУЛОМ

Уртоқ Хрущёв совет адабиёти ва санъатининг қарийб ярим асрлик тарихида, шу реалистик адабиёт ва санъатини яратган, ҳурматга сазовор моҳир, аммо камтарин зотлар тўғрисида; Алексей Максимович Горький, Демьян Бедный, Серафимович, Фадеев, Шолохов, Федин, Леонид, Маяковский, Михалков, Вучетич, Кербель, Шостакович ва бошқаларнинг сазовор номларини эйр қилмоқда.

Менинг қалбим аса гурур тўла ҳузур билан мунтазам ритмда уриб турибди. Нега ахир гурурланмай, нега ахир фахрланмайки, бу энг қилинган зотларнинг кўпчилиги ва умуман рус реалистик адабиёти меъини устозларим ва мактабим бўлади.

Уртоқ Хрущёв империализмнинг мараз идеясини ташвиқот ва тарғибот қилувчи формализм ва абстракционизмни қоралашмоқда.

Агар 60 ҳам ўта ёш деб ҳисобланса, бунинг кирғи йили бағоят умри, ақли ва зехли умр деб қабул қилинади, оз муддат эмас.

Минг-минг китобларни, беҳаду бепоён шеър ва достонларни ўқиганман, талай расмларни кўрганман. Неча-неча қўшиқларни, музикаларни ошитганман, қўшиқчилик қўйлаганман. Буларнинг кўпчилиги қалбимга ҳузур, кўзимга нур, дидимга йўналиш, меҳнатимга мадад берган.

Горькийнинг «Опаси», Пушкиннинг «Евгений Онегин», Хайемингнинг «Навой» ва Хофизнинг «Галлали», Маяковский ва Демьян Бедныйнинг шеър ва поэмалари, Бехзоднинг миниатюралари, Ренниннинг расмлари, Шаркининг мақомлари, жонининг жазиллаб ўртагувчи аллалар... Эҳ...

Аммо... Аммо мен бу формализм ва абстракт шеърларни, расмларни, музикани тушунмас эдим. Қайдаги маъносиз ва уят гаплардан тузилган маъносиз, ваън, қофияза «шеърлар»ни ўқиб, турли-туман кир бўёқлардан на шакл, на лава-ажва ва чизма-чизиллардан иборат бўёқчиликни кўриб, қулоғини йиртиб қўлидан берадиган, бошини айланттириб кўзини тиндирадиган, ўқитадиган, гарт-гарт «музикалар»ни тинглаб, бирор маъно тополмас эдим. Бу «сир»имни бирорта айтишга уялардим. Ҳатто бу «маърифат»ни тушунмайдиган тала савад, қолоқ одамлардан деб ўйлаб юрардим.

Раҳмат, Никита Сергеевич, кўзини очиб бу ҳамма беманингариликлардан огоҳлантириб қўйдигиз.

Сиз ҳаммамиз айтмоқчи бўлган ҳақ гапни айтдингиз.

Мен аса бир ижодкор сифатида умримнинг охиригача партиямиз йўллаган реалистик адабиётимизнинг камтарин бир намоёндаси бўлиб ҳизмат қиламан.

бимга ҳузур, кўзимга нур, дидимга йўналиш, меҳнатимга мадад берган.

Горькийнинг «Опаси», Пушкиннинг «Евгений Онегин», Хайемингнинг «Навой» ва Хофизнинг «Галлали», Маяковский ва Демьян Бедныйнинг шеър ва поэмалари, Бехзоднинг миниатюралари, Ренниннинг расмлари, Шаркининг мақомлари, жонининг жазиллаб ўртагувчи аллалар... Эҳ...

Аммо... Аммо мен бу формализм ва абстракт шеърларни, расмларни, музикани тушунмас эдим. Қайдаги маъносиз ва уят гаплардан тузилган маъносиз, ваън, қофияза «шеърлар»ни ўқиб, турли-туман кир бўёқлардан на шакл, на лава-ажва ва чизма-чизиллардан иборат бўёқчиликни кўриб, қулоғини йиртиб қўлидан берадиган, бошини айланттириб кўзини тиндирадиган, ўқитадиган, гарт-гарт «музикалар»ни тинглаб, бирор маъно тополмас эдим. Бу «сир»имни бирорта айтишга уялардим. Ҳатто бу «маърифат»ни тушунмайдиган тала савад, қолоқ одамлардан деб ўйлаб юрардим.

Раҳмат, Никита Сергеевич, кўзини очиб бу ҳамма беманингариликлардан огоҳлантириб қўйдигиз.

Сиз ҳаммамиз айтмоқчи бўлган ҳақ гапни айтдингиз.

Мен аса бир ижодкор сифатида умримнинг охиригача партиямиз йўллаган реалистик адабиётимизнинг камтарин бир намоёндаси бўлиб ҳизмат қиламан.

Санаот ҳодимларининг 11 мартда бўлиб ўтган республика кенгаши Ўзбекистон индустриясининг 1962 йилги иш якуларини ҳамда партия XXII съезди ва КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларига мувофиқ 1963 йилги вазифаларни муҳомама қилди.

Докладчи — Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретари Н. В. Мартинов таъкидлаб ўтдики, совет халқи етти йилликнинг бешинчи йилини ўзининг қудратли яратувчи кучлари барқ уриб яшаган, сийсиқ активлиги ва меҳнат ғайрати гоят кучайган бир вазиятда кутиб олди.

Партиямиз, унинг доно Марказий Комитети ленинча йўлга амал қилган, партия ва давлат раҳбарлиги назариясини ва практикасини ленинча дадиллик билан ривожлантириб ва боғитиб, коммунистик жамият қурилишининг ҳал қилувчи зеноси бўлган ишлаб чиқаришнинг бошқариш меъдорларини зўр бериб тақомиллаштиришмоқдалар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари қар

деш республикаларнинг ягона олд ласида ҳўжални ва маданий билимнинг ҳамма соҳаларида катта катта ютуқларни қўлга киритдилар. Утган тўрт йил ичида санаот ишлаб чиқаришининг ҳажми кўпрогь рақамларда кўзда тутилган 38,5 процент ўрнига 42,9 процент ортди. Ушлаб йирик корхона ва шехлар ишга туширилди.

Республика партия ташкилоти санаотнинг энг муҳим тармоқларида жадвал ривожлантиришга алоҳида эътибор берди. Утган тўрт йил ичида электр энергияси ва иссиқлик энергияси ишлаб чиқариш 60 процентдан зиёд қўйилди. Табиий газга жуда бой бўлган Бухоро — Хева қонларининг топилашгани ва жадвал суратда ишга туширилиши бошлагани республика экономикасини ривожлантиришга ва аввало, унинг ёқили балансида тўв ўзгаришлар келтирди.

Рангли металлургиянинг, улка корхонаси — Олтинтопан комбинати индустриясининг инфихоридар. Уртоқ Н. С. Хрущёв ана

БИЗНИНГ ХАЛҚИМИЗГА ЖАНГОВАР РЕВОЛЮЦИОН САНЪАТ КЕРАК. СОВЕТ АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ КОМУНИЗМ КўРАЕТГАН БУЮК ВА ҚАҲРАМОН ДАВРИМИЗНИ ЕРКИН БАДИИЙ ОБРАЗЛАРДА ГАВДАЛАНТИРИБ БЕРИШИ, ТУРМУШИМИЗДА ЯНГИ, КОМУНИСТИК МУНОСАБАТЛАРНИНГ ҚАРОР-ТОПАШГАНИ ВА ҒАЛАБА ҚИЛАЕТГАНИНИ ҲАҚҚОНИЙ АКС ЭТТИРИШИ ЛОЗИМ...

БИЗНИНГ ПАРТИЯМИЗ АДАБИЁТ ВА САНЪАТДА ПАРТИЯВИЙЛИК УЧУН ДОИМО КўРАШИБ КЕЛДИ. У АДАБИЁТ ВА САНЪАТНИНГ ПАРТИЯЛИ ВА ПАРТИЯСИЗ, ЛЕКИН БАДИИЙ ИҶОДИЙ МАСАЛАЛАРИДА КОМУНИСТИК ҒОЯВИЙЛИК ПОЗИЦИЯЛАРИДА МУСТАҲКАМ ТУРГАН БАРЧА ҚАРИ ВА ЕШ АРБОБЛАРИНИ ТАБРИКЛАЙДИ. БУ КИШИЛАР — ПАРТИЯНИНГ ТАЯНЧЛАРИДИР, УНИНГ СОДИҚ СОЛДАТЛАРИДИР.

(Уртоқ Н. С. ХРУЩЕВИНГ 1963 йил 8 мартда партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашувида сўзлаган нутқида).

САНЪАТКОРНИНГ БУРЧИ

Мадрахим ШЕРОЗИЙ
Ўзбекистон ССРда хизмат
кўрсатган санъат арбоби

Партия ва ҳукуматимиз раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашуви маданий ҳаётимизда катта ва ҳалқовул воқеа бўлди. КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Хрущёв бу учрашувда сўзлаган нутқида партиянинг фикрини изҳор қилди, совет санъаткорларининг юрагидagi ҳис-туйғуларни ифода этди, адабиёт ва санъатнинг ҳозирги даврдаги вазифаларини жуда аниқ баён қилиб берди.

Музика санъатининг кекса ва кили сифатида, даставвал, жонажон партиямизга ижод аҳли тўғрисидаги оталарча меҳрибонлиги учун чин қалбимдан ташаккур айтаман. Партиямиз совет халқи олдидаги бизнинг юксак бурчимиз ва катта масъулиятимизни кўрсатиб бериб, ҳақиқат буюк ишончга муносиб бўлишга даъват этяпти. Зотан, санъаткор учун халққа хизмат қилишдан ҳам фахрлироқ иш борми!

Партиямиз бизни халқ учун ижод қилишга, ёт таъсирларга қарши куралишга, кишилар қалбига чуқур кириб боришга даъват этади. Уртоқ Н. С. Хрущёв ўз нутқида жуда тўғри қайд қилганидек, санъаткор ҳеч қачон халққа ёқмайдиган, тушунилмайдиган сохта асарлар билан эл таъбини хўра қилмаслиги керак. Театрларимизнинг концерт программаларида, радио ва телевидениеда концерт репертуарларида баъзан гояви бўш, томошабинларнинг жигиҳа тегадиган ашулалар учраб туради. Кишиларни тўқилантирадиган, тарбиялайдиган, ҳаммага тушунарли бўлган музика услуби яратиб ҳозирги муҳим вазифалардан биридир. Бунда бой музика меросимиздан, халқ музикасидан ижодий фойдаланиш катта аҳамиятга эга.

Партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат намоёндалари билан учрашуви пайтида ва КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Идеология комиссиясининг мажлисида абстракционизм ва формализм каби ёт таъсирларга берилаётган баъзи «ижодкорлар»нинг тутган йўли ҳаққоний равишда қораланди. Менинг назаримда, ўша «ижодкор»ларнинг қилётган ишлари қўш қўяман деб кўз чиқаришга ўхшаб кетади. Ижода мақсадсизлик, беқарорлик, халқдан узоқлашув душман тегирмонига сув қуйишдир.

Қўлимга соз олганимга 40 йилдан ошди. Халқ билан бир умр ҳаммафаси, унинг дард-гами ва подлиғи шерик бўлиб келмоқдаман. Музика муҳлисларининг юрагига йўл топа олсам, бошим омонга етади.

Партия ва ҳукуматимиз раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан бўлган учрашувида айтилган гаплар, Никита Сергеевич Хрущёвнинг сирмазхун, айланиб нутқи Коммунистик партиямизнинг совет адабиёт ва санъатининг янгида равнот топиши йўлида доимо ҳамқўриқ қилиб келаятиганини кўрсатувчи ерқин далиллар. Уш мезгилда, қалб ҳарорати билан ўзгаришчи яншилатган, коммунизм биносини кўраётган қарама-қарши совет кишилари гояви ва бадий зикҳатдан юксак асарларни кўтиди. Совет санъаткори яратган асар — иносони улутгадиган, унинг қалбига завоҳиш бағишлаш, қўриқ-яратиб жабҳасида унга илҳом бериши лозим. Кўрганда кишини раиянатидаган «ажи-бузи»

суратлар, хира асарлар, улар қандай «изм»лар ижод би остига яширинмасин, совет халқи учун бутунлай ётдир.

Адабиёт ва санъат асарлари улутвор замонамизга, совет кишиларининг тобора ўсиб бораётган дид ва эҳтиёжларига муносиб бўлсин.

Уртоқ Н. С. Хрущёвнинг еркин нутқида ана шу олижаноб ва ҳаққоний фикр таъкидланди, барча совет кишиларни қатори мен ҳам бунин тўла қўллаб-қувватлайман.

А. БОМБОБОВ,
Фаргона области, Олтинрак районидagi «Партия XVII съезди» мактабининг директори.

Абстракционистларнинг ижодларини тушуниш учун халқ «ўсиб етишгани йўқ» деб айтувчилар халқни менсимай ўзларининг нақадар тубанлашиб кетганиликларини кўрсатмоқдалар!

Партия бизни халққа, коммунизм ишига астойдил хизмат қилишга чақирмоқда. Даврининг талаби, виждон ва бурчининг буюргани шу. Кези келганда, санъаткорлик шарафи ҳақида бир-ички оғиз гап айтмоқчиман.

Саҳнани минбарга, саҳнадаги санъаткорни эса пропагандистга ўхшатиш мутлақо ўринлидир. Совет санъаткори — энг улғу гояларининг тарғиботчиси. У ниссонда олижаноб туйғуларни тарбиялаш, кишиларни буюк ишчи-иниятнинг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки, коммунизм қурувчисининг ахлқ кодексидagi олижаноб иносони фазилатлар ҳар биримизнинг кундалик одатимиз, юриш-турушимизда ўз ифодасини топсин. Виждони пок, қалби мусаффо киши ҳаётда ҳурмат-иззат ва обрў-этиборга сазовор бўлади.

Ниҳоят, имкониятдан фойдаланиб, кекса санъаткорларга — ҳурматли теиғдошларимга мувожаат қилмоқчиман. Санъатнинг кекса арбоблари ёшларнинг ижодий ўсишига ҳар тарафлама ёрдам кўрсатишлари, ёшлар орасида бой музика меросимизни, музика маданиятининг энг яхши традицияларини тарғиб қилишлари зарур. Умидан ёшларни меҳр билан тарбиялаш, уларда ижодий активлигини олиши мумкин! Аммо, бизнинг артистларимиз орасида бунинг ан-

лаб етмаётган кишилар йўқ эмас. Ҳатто, гўй-зиефат кезадиган, отарчиларга хос тугуриқсиз, бемазни қўшиқ ва лапарлар билан одамларни раиянатидаган «артист»лар ҳам борки, улар санъаткор деган фахрли номга доғ туширадиган, холос.

Санъаткорлик шарафини қадрлашимиз керак. Бунинг маъноси шуки

САНЪАТКОРНИНГ ХАЛҚ ОЛДИДАГИ МАСЪУЛИЯТИ ҲАҚИДА

Партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашувида 1963 йил 7 мартда

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СЕКРЕТАРИ Л. Ф. ИЛЬЧЕВ НУТҚИ

«Эртонлар! Биз адабиёт ва санъат масалалари юзасидан фикр олишувни давом эттириш мақсадида яна тўпланим. 1962 йил 17 декабрда ўтган суҳбат шунақли қизиқарли ва маъмулдор бўлди. Н. С. Хрушчев уни давом эттиришни таклиф қилди. Янаги йилда кейинги яна тўпланиш кўзда тутилган эди. Лекин вазият бошқачароқ бўлиб қолди. Бинобарин, таърифсиз мулоқотдан бир оз узоқлик кетди».

Лекин бир ёмоннинг бир яхшиси бор, деган гап бор:

Ана шу вақт ичда воқеалар пайдо бўлиб кетди. 1962 йил охирида таърифсиз бўлиб қолди. Кўриб ўч олмайдики бизда совет санъати тараққиётининг ўт ўттири масалалари қизиб муҳокама қилинди. Партия ва ҳукумат раҳбарларининг Манаежиди бадиий виставкани бориб кўриши ва 17 декабрда бўлиб ўтган фикр олишув муносабати билан бошланган мунозаралар иккинчи соҳалар доирасида чиқиб, даврани кенгайтирди, ўз эътибори билан умумхалқ муҳокамасига айланган.

Бунинг ҳайрон қолдирган жойи йўқ. Зотан халққа жуда яқин бўлган ва совет кишининг чўқур ҳайжонлантираётган масалалар ҳақида, бадиий ижоднинг тараққиёт йўллари тўғрисида, бу ижод кишининг манфаатларига хизмат қилмоғи ҳамда қандай идеалларни барқарор этмоғи кераклиги ҳақида гап бормоқда.

Хуллас, гап санъаткорнинг халқ олдидаги масъулияти ҳақида бормоқда.

I.

Биз ҳаммамиз халқ учун яшамокдамыз ва халқ учун яшамокдамыз. Шу сабабдан совет кишининг тарбиянинг совет санъати, адабиётининг бундан кейинги тараққиёт ҳақидаги таъхирининг ни қандай қуриб олганликлари биз учун муҳимдир.

Уларнинг фикри худди мудоададаги аниқ яқин бўлиб чиқди. КПСС Марказий Комитетига ва СССР Министрлар Советига, газет ва журналлар редакцияларига кўндан-кўп хатлар, телеграммалар, мақолалар, фикр-мулоҳазалар келди. Буларнинг авторлари — ишчилар, колхозчилар, олимлар, инженерлар, рассомлар, ёзувчилар, студентлар партиянинг совет санъати билан адабиётда ҳаётини ҳақиқат учун, уларнинг коммунистик ғоялиги ва юксак бадиийлиги учун олиб бораётган курашини маъқуллайдилар ва қизгин қўллаб-қувватлайдилар.

Олинган хатларни бу ерда бир-ма бир ўқиб бериш қизиқарли бўлар эди, албатта. Жуда зўр манзара намойён бўлар эди. Лекин бунга ақча кўп вақт кетади.

Вироқ булардан баъзиларини ҳар ҳолда айтиб ўтиш керак:

Ҳ. Богдановский, Ю. Гагарин, Г. Ламонин, В. Петришвили, аз бошларининг «Комсомольская правда»да босилиб чиққан хатлари сизларга эслатиб ўтаман. Бу ўртоқлар айрим рассом, шоир ва композиторларнинг формалистик мамлакатларга ўзларининг салбий муносабатларини равшан ифодалаганлар. Улар баъзи ҳолларда курак дабдаблар билан иқтидорларни енгил-елли сенсация пайдадан бўлиб, бемаъни бўёқ ҳамда товушлар қориниқларини виставка ва эфирга олиб чиқаётган, устига-устак ўз маъсулларини «новаторлик» деб тақдим этишга уринаётган шахслар ҳақида ёзишди. Бир тўда меҳмонлардан чиққан турмушқилларни кўрсатиб: «Бизлар бизнинг томонидан» дейдиган сохта новаторлардан қулаб, хат авторлари бундай дейдилар:

«Пў, совет ёшлари ясама новаторликка қарши, бемаънилик ва индицидализмнинг тарбиб этилишига қарши, ҳаётини тушунишда, турмушда мустақам ётушчиларни юзга келтиришда, ўтмишининг факт ва ҳодисаларини тўғри баҳолаш биллишда бизларга ҳақиқат берадиган нарсаларнинг ҳаммасига ҳақиқат қарши бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади».

Коммунизм курувчи ёшларнинг ҳаёлотини сўзи катта санъат манфаатларини формалистик лўтти-бозликка, абстракционизм ажи-бужиларга, гитанининг йиғилорчи овозига мосланган тушунчирларга алмаштиришга рози бўлган кишининг қалбларига таъсир қилмай қолмайди.

Айрим рассомларнинг «оддий кишинлар» томонидан айтилган «инпрофессионализм» фикрга менсика қарашларига эид ўлароқ, меҳнатқиллар санъатдаги аҳвол ҳақида гоёт етук фикрлар айтмоқда. Улар шу нарсани мутлақо тўғри таъкидламоқдаларки, формалистик мамлаёт баъзи бирорларнинг ўйлаётган зарарис нараса эмас, бу ҳар қандай принципализм ҳам ғоявий-бадиий, ҳам сезиш принципализмнинг йўқлиги кўрсатибди.

Лутанск областда яшовчи ўқитувчи В. Коваленин хатидан парчалар келтирмаган.

«Буржуа идеологиянинг синфий сезирилган санъат ва адабиётининг айрим арбобларига қараганда қанчалик ўқитириқ эканлиги ҳайратан қолсан». Бундан сезишчиларни қанчалар қийин қийинлаштиради. Ҳаммади яхши биланганлар, бошқа синфларнинг идеологиясини ўзларига қулоқ қилиб олганлар. Бизда эса бошқа синфнинг қулоқини олиб, бунинг устига уни «новаторлик» деб кўрсатаётган одамлар пайдо бўлмоқда. Агар новаторлик шу бўлса, социалистик реализмдан чекинишни нима деб атайиш керак? «Социалистик реализм уйдирма ва ихтиро эмас, — деб ёзди шундан кейин ўртоқ Коваль. — Бу, ҳаётнинг ўзи, ҳаётга муассасам этилган идеалларнинг ҳаётга тақозо этган методлар. Унинг номи бошқача ҳам бўлиши мумкин эди-ю, лекин янги жаҳиятини барпо қилишда қулоқ бўлиб хизмат қилмаслиги мумкин эмас эди».

Жуда тўғри ва ақили мушоҳада!

Маълум бўладики, совет китобхона ва томошабини айрим адабиёт ва санъат арбоблари ўйлаётганлигини, унчалик «сода» эмас экан. У қифасиз, даврдан ташқари, синфлардан ташқари бўлган «умуман ҳақиқат» учун эмас, балки бизнинг совет, коммунистик ҳақиқатини учун курашмоқда. У «қўшмачиларни реализм» ҳақидаги шубҳаларни фикрларини тушунамайди ва қабул қилмайди, унинг дунёқарашини, унинг юксак граждандарни социалистик реализм санъатига ифодалаб беришга қодирдир.

Совет кишини санъатини қадрлаш ва билди, у чинакам бадиий бойликларини ҳар қанча шовиш билан таъриф-таъсиф қилинган дабдабани пуч нарсалардан ахши ажратга олади.

Формалистлар, абстракционистлар «ҳақиқатсезлар», «ҳақиқат изловчилар», «новаторлар», «гўзаллиқнинг бирдан-бир химоячилари» деб ном чиқаришга уринар эканлар, уларнинг гаплари мутлақо асоссиз даъвога, ўзларига тегишли бўлмаган қандайдир бегона нарсани қўлга киритишга уриниб қўришга ўхшайди.

Бас, демакда уларга совет кишини, сизлар ўз маблагини, ўз имконинингизга қарамай, даъво қилмоқдасизлар; сизлар ўзинингиз тегишли бўлмаган нарсаларга кўз олаётирмоқдасизлар. Социалистик реализм санъатига — ҳаётини янгилаш санъатига — ўз моҳияти эътибори билан ҳақиқатни ҳақиқат новатор санъатдир, у кўндалма ҳақиқат бадиий шўнақли қарайди, санъатда гўзаллиқни ифодалайди.

Иккинчи ташкилотларда ва улардан ташқарида ажл олган мунозаралар умуман олганда санъаткорларнинг коммунистик ғоявий йўлнинг қўлини қўриб олганликлари биз учун муҳимдир.

Совет рассомлигининг йирiek устаси С. В. Герасимов расмий остида ўтган СССР Рассомлар Союзи секретариати кенгайтирилган мажлисининг қатнашчилари партия кўрсатмаларини тўла тушуниб, маъқуллаб қабул қилдилар, санъатининг индицидализм ажи-бужиларини ўнатмоқчи бўлган кишинларнинг қаттиқ қораладилар.

Секретариат қабул қилган қарорда Москва рассомлари виставкага суратлар таллашда йўл қўйилган индиий ҳатолар қораланади: виставка залларида кўнганга ақойиб реалист рассомлар: А. Е. Архипов, Н. А. Касаткин, М. В. Нестеров, К. Ф. Юон, И. Э. Грабарь, В. К. Билибиннинг-Бируля ва кўпгина бошқа кишинларнинг асарлари кам қўйилган ёки мутлақо кўрсатилмаган эди, лекин 20-йилларда яратилган формалистик асарлар ҳамда ҳозирги замон ёш рассомларидан маълум бир гуруҳининг ижод кенг қўрсатилган эди.

КПСС Бадиий академиясида бўлиб ўтган очик партия йиғилишида, РСФСР Рассомлар Союзидаги кенгашда, шунингдек матбуотда босилган мақолаларда кўпгина рассомлар партиянинг санъат маънавиятига ленинча йўлни тўла қўллаб-қувватлаб чиқдилар.

СССР Ёзувчилар Союзи секретариатининг мажлисида катта ижодий гаплар бўлиб.

Совет адабиётининг атоқли ва ҳурмати арбоблари партиянинг бадиий ижоддаги ёт тенденцияларга қарши курашини миллионлаб совет кишинлар талабининг ифодаси деб билдилар. Улар айрим совет ёзувчилари ва шоирлар ижодидидаги формализм, буржуа адабиёт «модаларига» тақлид қилиш фактлари тўғрисида чўқур ташвиш билан гапирдилар. Ёнг йирiek ёзувчиларимиздан бири К. А. Федин «партия бизга душманини яққол кўрсатиб берди» деб жуда тўғри айтди. «Мендек кенса адабига, — деди Константин Александрович, — бу душман янчилиг эмас. Биз янги, социалистик санъат ва адабиёт учун курашган чоғларимизда у билан учрашганимиз».

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Идеология комиссиясининг ёш ёзувчилар, рассомлар, композиторлар, кинематография ва театр ҳодимлари, таъкидлаш иштирокида ўтган йиғилишда иккинчи, ғоявий-бадиий масалалар махус кўриб чиқилди.

Бу ердаги очик-ойдин фикр олишувлар ҳар жиҳатдан фойдалан бўлиб. Дастлаб шу нарсани кишини қувонтирдики, ижодкор ёшларимизнинг кўпчилиги формализм ва абстракционизмнинг ҳақиқий моҳиятини билди, ўзлари унга салбий муносабатда эканликларини тангадан айтдилар. Хатого йўл қўйиб, социалистик санъат ва адабиёт учун курашган чоғларимизда у билан учрашганимиз».

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Идеология комиссиясининг ёш ёзувчилар, рассомлар, композиторлар, кинематография ва театр ҳодимлари, таъкидлаш иштирокида ўтган йиғилишда иккинчи, ғоявий-бадиий масалалар махус кўриб чиқилди.

Бу ердаги очик-ойдин фикр олишувлар ҳар жиҳатдан фойдалан бўлиб. Дастлаб шу нарсани кишини қувонтирдики, ижодкор ёшларимизнинг кўпчилиги формализм ва абстракционизмнинг ҳақиқий моҳиятини билди, ўзлари унга салбий муносабатда эканликларини тангадан айтдилар. Хатого йўл қўйиб, социалистик санъат ва адабиёт учун курашган чоғларимизда у билан учрашганимиз».

Мутлақо ҳақиқат, ҳозирнинг ўзидаёқ янги ижодий режаларини амалга оширишга киришдилар. Умид қилмайчи, улар халқ санъатда ўзларига хос, чинакам янгилик яратдилар.

Чет мамлакатлардаги прогрессив кишинларнинг партияни идеяларига бўлган тўғри муносабати бизни қувонтирмай қолмоқда. Масалан, Куба маданиятининг ўнг атоқли арбобларидан бири Хуан Маринельо бундай дедик: «... Абстракт санъат пировадиди оқибатда ошкор реакцион идеялар ва манфаатларга бориб тақаллади, унга қарши... Совет Иттифоқидиларга ўхшаб курашини лозим». Италияда қийнаган «Пазе сера» газетаси Н. С. Хрушчевнинг бадиий виставкада айтган мулоҳазаларига тўқналиб, бу совет кишинларнинг санъатдаги бемаъниликларига қарши «норозиликнинг ўзига хос мағизин, назарий ифодасидир» деб ёзган эди. Газетанинг таъкидлаб ёзишича, ҳозир Габарда абстракционистлар «юмшоқ қилиб айтганда, таажжубга» солмоқда, уларнинг совет юртидаги тақлидчилари Габарда «бизни тушунашди» деб ўйлашса, хато қилинади.

Кўриб турибмизки, бизнинг халқимиз формалист ва абстракционистларнинг бизгагина эмас, балки ҳатто ўзларининг Габардаги бирорларини орасида ҳам ҳеч қандай «эътиборлари» йўқ экан.

II.

Аммо бошқа овозлар ҳам эшитилмоқда. Жумладан, формализм ва абстракционизмнинг таъкид қилиниш санъатда иккинчи турмушқиллар, новаторларча яшашнинг бундай қўйишга, натурализм, фотографиянинг оқшан ҳамда рағбатланганлиги ва ҳозирларга оид келмаслиги, деган хавотирлар ҳам эшитилмоқда.

Бундай хавотирлар мутлақо асоссиз эканлиги тўғрисида кўп гапириб ўтириш лозим бўлмаса керак.

Халқ рассоми А. А. Пластов «Литературная газета»да ёзган мақоласида жуда образли ва тўғри гап айтди:

«Ҳозир биз далалардан чигиртани қувиб чиқариб, янги офатга йўл очмадикмики — чигиртани ўрнига бирон қушгун келиб қолмасаники, деган гапларни эшитиш мумкин. Бундай гапларни бир вақтлари Сталин даврида ҳузурудаёвда айтган, кейинги йиллардаги қаратилишдан эиди қулоқлиб, атрофга олазарам бўлиб айлантиётган кишинлардан эшитиш мумкин. Бундай хавотирларга қандай жавоб бериш мумкин? Йанов битта: бу хавотирларнинг ҳеч қандай асоси йўқ. Шунинг билан бу пунга ишончи керакки, бизнинг ҳаётимизда ленинча йўл адабий қарор топди. Н. С. Хрушчев бошлар партия Марказий Комитети бунинг қароридир». (Қарасаклар).

Формализм ва абстракционизмнинг таъкид қилиниш натурализмнинг оқшан эмаслигини ҳар бир ҳодиса одам тушунади. Йўқ, сийфа, ҳиссиё натурализмга бўлган муносабат ўзгармай қолаверди. Фақатгина натурализмга қарши кураш белгиси остида реалистик санъаткорларга қарши ўт очилса, шунингдек реалистик санъатда янги формалар яллаш билан маъмул бўлган кишинларнинг формализмда айбашлаш бўлган уринишлардан сақланиш керак. Зотан социалистик реализм моҳиятининг ўзи янги, бадиий гўзал, ҳаётини тўғри, коммунистик дунёқараш позицияларидан тушунишган нарсаларни излашдан иборатдир.

Совет санъатдаги формализм, абстракционизм ва бошқа нотўғри тенденцияларга қарши очилган ўт реакцион буржуа доираларида яна бир қарра аламзадалар ҳужурига сабаб бўлиб, деб олинганда ўйлаш мумкин эди. Худди шундай бўлиб чиқди.

Бизнинг ғоявий душманларимиз чинамалар деб ёзмайди дейсиз! Булар орасида, совет санъати «кризисга учради», «боши бер қўчага қилиб қолди» деган одатдан вайсаллар, социалистик реализм «тангликка дучор бўлди» деган даъволар учрайди. Булар орасида шахсга сийгиниш йилларда ўзини «обруселантириб қўйган» «оталар» қарни ижодкор ёшлар «сис» кўтарди, деган уйдирмалар ҳам, марксча-ленинча идеология умуман ижод эркинлигига тўғри келмайди, деган сафасатлар ҳам бор. Шунинг учун, деб таълим берилган бизга душманларимиз, агар сиз санъатда социалистик реализм методини сақлаб қолмоқчи бўлсангиз, «Сталин даври» методларига «қайтмасдан» иложини эътибор қилиш керак. Улар бизга социалистик реализм санъатини улоқтириб ижодини тақлиф этишмоқда.

Қандай ашаддий аҳмоқлик, синфий гумроҳлик! Бизнинг душманларимиз совет санъатдаги аҳволни таърифлаб бериш учун «аёз» деган янги терминни қўллаша бошладилар. Бу сўз қўлдан бун буржуа матбуоти саҳифаларида кўнб юрган «эрургарчилик» деган қўнғили терминга қарама-қарши қўйилмоқда.

Бизнинг ижодий ҳаётимизда санъат ҳақидаги буржуа тасавуруларига ҳар қандай эид нарсаларнинг ҳаммасини янги қашф этилган мана шу ибора алаҳазис билан ўлчашга тиринмоқдалар. Идеология соҳасида тинч-товуш ялашадиган идеални тақлид қила қўриш, «аёз» эмиш! Социалистик маданиятнинг революцион традициялари ҳақида, унинг улуғ галларлари ҳақида гап очсангиз, яна «аёз» эмиш! Бирор имсани ғоявий ёрқилди, совет миллий иштихори ҳиссини йўқотишда ва буржуа модасидан нусха олишда қўриш, яна «аёз» деб жар

қилишди! Хаттоки, совет санъатининг энг муқаддас қонунини: халқ ҳаёти билан, коммунизм учун кураш билан мустақам алоқада бўлиш зарурлигини эслатсангиз ҳам яна «аёз» деб айоханоса солидлар!

Афсуски (бу ҳақида ҳам гапириб ўтиш керак), бадиий ижоддаги нотўғри тенденциялар кескин ва ҳаққоний таъкид қилинганлигини совет санъати ва адабиётининг айрим арбоблари ҳам нотўғри тушунидилар. Улар тушунамаганликлари устига, ўзларининг ҳато қарашларини зўр бериб химоя қилишда давом этмоқдалар. Баъзи бирорлар ҳатто бошқаларни ҳам ўз нугутан назарларига оғдиришга, соғлом таъкидга қулоқ солаётган санъаткорларни ланқалаб қўйиб, уларга қолдиқ қарашга, уларни «принципсизликка» ва «орфага қайтишда» айбалаб, оравдан чиқариб ташлашга уринмоқдалар. Ўзларининг шахсий доғматик фикрларини эса «принципаллик» ва «қатъийлик» намуналари деб кўрсатмоқдалар.

Нотўғри қарашлар турлича намоён бўлади. Баъзилар қамон, ҳеч нараса ўз бергани йўқ, кишиди КПСС Марказий Комитетига нотўғри хабар етказган, кишиди виставкани бориб кўришни уқотишган, кишиди ўзининг нугутан назарини «этиктиришга» деганга ҳушасиз таассуротини тўғирмоқчи бўлаётганлар. Бошқалар эса бизда формализм ҳам, абстракционизм ҳам умуман йўқ ва ҳеч қачон бўлмаган, демакдадилар. Бу уйдирма, ёлгон гап.

Улар ҳам, булар ҳам рўй бераётган воқеалардан норози, шу билан бирга, пассив норози эмас, балки ўзларининг ҳам, бошқаларнинг ҳам асабига тегишга ҳаракат қилимоқдалар. Талантлар-ку камроғ-а, аммо кекирдикларни бақувват — бақириб-чақирадилар, қўлларини паҳса қилдилар, алланимларга қарши «қурашдилар», алланимларни «фох қилдилар», алланимларда эса на идеялари, ва фикрлари, на халққа самимий хизмат қилишга интилишлари бор. (Қарасаклар). Расул Гаматов жуда қатъий айтгандек, ҳақиқий сўз усталари, сўз сайқаллаштири усталари бор, аммо уларнинг ўз халқининг усталари, яъни, ўзига шухрат яратадиган усталар билан адаштириш керак эмас.

Бундай кишинлар партиянинг совет санъатига ёт тенденцияларга қарши мутлақо равшан ва аниқ чиқаришга интиладиган ёшларда ишончсизлик туғдиримоқдалар. Ўзларини ёшларимизнинг маънавий «сустозлари», маънавий «қўлбошчилари» қилиб кўрсатмоқчи бўлаётдилар.

Лекин бизда халқининг, совет ёшларининг бирдан-бир маънавий йўлбошчилиги бўлган, бор ва бундан кейин ҳам шундай бўлади — у улут Коммунистик партиядир! (Қарасаклар).

Москва рассомларининг раҳбар органларидаги айрим кишинлар тугган йўлини аниқ деб бўлмайдилар. Буларнинг баъзилари ўзларини четга олиб турдилар, партия таъкид билан ижоди ва қарашлари ҳақида равшанда таъкид қилинган кишинлар ўртасида буферлик ролини ўйнамоқчи бўлидилар.

Нотўғри позициясида шайланб турган рассом ва санъатшунослар Н. Андронов, М. Нефедов, И. Биликов, А. Гастевга ўхшаган МОССХнинг айрим аъзолари ҳақидада шундай айтиш мумкинки, улар ҳали ҳам ҳеч нима тушунашган йўқ. Умуман айтганда, пойтахт рассомлар ташкилоти ғоявий-бадиий принципализм намунасини кўрсатиш лозим бўлган ҳолда баъзан айрим масъулиятсиз сафсатабозларнинг доғига тушиб қолади.

Ижидий ишлар ҳақида бўлган жиддий гапда айрим рассом ва адабиётчиларнинг овози эшитилмайди. Хўш, улар «сукут сақлаш» билан кимга зарда қилмоқдалар? Партиягами, халққами? Ижодий ҳодимларнинг маълум қисми ўртасида бирмунча вақт ёзмалик, ижод қилмаслик, яратмаслик қайғиртларини йўқимкан?

Лекин бу совет кишининг номуносиви оралиқда туриш позициясини. Айтайлик, асар устида узоқ ишлайдиган, унга ақли ва қалбидини бағишлайдиган, бир ади образли қилиб айтгандек, қафти терлагувчи ишлайдиган ёзувчини тушунаш мумкин. Лекин узоқ вақт су

кут сақлаган ёзувчини тушуниб бўлмайди.

Ахир, сукут ҳам нимадир билдирадир, у ҳам қандайдир нугутан назарини ифода этади-ку.

III.

Ҳозиргача гап асосан ёшлар ҳақида борди.

Лекин баъзан совет маданиятининг аниқ қўзғат қўришган арбоблари ҳам шундай қўришларини ҳило қилишадик, буларга қўшилиш қилин. И. Ёренбургнинг олдинчи сафар шу ерда сўзлаган нугутки ҳаммагизнинг ёдингизда бўлса керак, албатта. У асосан умумлашмаларга ўхшаган бир неча фикрларин айтган эди. Қолаверса, бунинг биринчи марта айтганга йўқ эди. Унинг асосий фикри шундан иборат эдики, биз бадиий дидлар ҳақида бахslashлиб ўтиришимизнинг кераги йўқ. Бировга Р. Фальсининг ижоди ёқилиш мумкин, бошқа бировга ёқмаслиги мумкин, бунинг ҳечқиси йўқ эмиш. Ҳар қандай рассомнинг ижоди ҳам тенг ялаш ҳуқуқига эгамиш. Чинакам новатор асарлар. И. Ёренбургнинг фикрича, ҳамшира бирор кимсига ёқмаслиги мумкин эмиш.

Мухтарам нотик Владимир Ильич Ленинни дадил қилиб кўрсатди, унинг гапига қараганда, Ленин В. Малковсининг шеърларини ёқтирмаган, лекин ўз фикрини, ўз дидларини бошқаларга тақмаган. Иккинчи фикрини тугаллагани йўқ, чала қолди. Ленин буни бун киши «маънавий нийҳон»сига етказиш мумкин. В. И. Ленин бадиий ижод масалаларига аралашганини истамас эди, умуман унинг санъатга қарашлари бошқа қарашларга нени йўл қўйиб беришга, шундан бири «интеллектуал либерализм» билан ажралиб турардики, бундан ҳозир ҳам амақ қилинса қачон бўлмас эди, деган хулосага келишга бизни даъват этгандай бўлаётди.

Бундай фикрни тўғри деб бўлмайди. Бу — тарихий ҳақиқатдан чекинишдир, — бу Ленин позицияларини бунзиб кўрсатишдир.

Гарчанд И. Ёренбург ҳамшира санъатда турли қарашларга йўл беришга тақириб келатган бўлса ҳам, унинг ўз позицияси шундай эмас.

Масалан у таъсирли санъат арбоблари «Правда»да тўғри таъкидлаганларидек формалист рассомларни химоя қилди, лекин бизнинг катта реалист рассомларимиз, перенджониклар, Репин ижодида аниқлиқлар нараса қўрмайди. И. Ёренбург совет санъатининг реалистик традициялар билан жонли, мустақам алоқаларини ҳам ёқтирмайди. У совет рассомлигининг 20-йиллардан кейинги тараққиётини натурализм, маънавийлик, академик формалар, саришталлик, содда-лаштириш ва фотография шартлиликнинг қарши ҳужумга ўтиши сифатида таърифлайди, у XVI-XVII асрлардаги Болонья академик мактабни қонун-қондаларига амақ қилди, деб пичинг отади.

Бизнинг матбуотимиз И. Ёренбургнинг «Кишинлар, йиллар, ҳаёт» номли китобини китоби ҳақида қанчалар ҳеч нима азмади. Гап узоқ ўтмиш ҳақида кетётганда кўпгина китобхоналар хотираларини шодлигини жонли, объектив фикри, деб қабул қилаётган эдилар. Ҳозир, хотираларда ақинда бўлиб ўтган воқеалар ҳақида гап кетатди, булар пайда эса авторнинг субъективизми кишинларни ўйлан-тириб қўймоқда. Китобхоналар газет ва журналларнинг редакциялари ҳақлар юбориб, буларда И. Ёренбургнинг фикрларига қўшилишларини айтмоқдалар, улар автор совет воқелигини бир томонлама кўрсатади, тор бир тўда манфаатларни ёқлаб чиқариб, баъзи ҳолларда эса воқеаларни тўғридан-тўғри бунзиб кўрсатади, уларни қўқ ундай, гоҳ бундай қилиб ўзгартириб, деб ҳисобламоқдалар.

Халқнинг ёшлар кишинлар кўп жиҳатдан ҳақиқатлар.

И. Ёренбург шахсга сийгиниш йиллари ҳақида ёзар экан, «сукут сақлаш назарияси» деган нарсани илгари сурди. Ҳақиқатда эди бу нараса совет кишинлар учун ва албатта хотирлар авторнинг ўзи учун ҳам қандай бўлиб қолган эмиш. Ҳақиқатда Сталиннинг коммунистлар сукутсизмоқ қилиши қўлларга маълум бўлган эмиш-у, лекин «тишини тиниш қўйиб» япаш-неча ишлайдиган ёзувчини тушунаш мумкин. Лекин узоқ вақт су

кут сақлаган ёзувчини тушуниб бўлмайди.

Ахир, сукут ҳам нимадир билдирадир, у ҳам қандайдир нугутан назарини ифода этади-ку.

Ахир, сукут ҳам нимадир билдирадир, у ҳам қандайдир нугутан назарини ифода этади-ку.

Ахир, сукут ҳам нимадир билдирадир, у ҳам қандайдир нугутан назарини ифода этади-ку.

Ахир, сукут ҳам нимадир билдирадир, у ҳам қандайдир нугутан назарини ифода этади-ку.

БУТУН КУЧ—КУКЛАМ ДАЛА ИШЛАРИНИ КУЧАЙТИРИШГА!

СУРХОНДАРЁ ПАХТАКОРЛАРИ ХАШАРГА ЧИҚДИЛАР

ТЕРМИЗ. (ЎзТАГ). Сурхондарё областининг пахтакорлари усталикчиликлар ва янгиёулликлар қачиринга жавобан бер йил мобайнида «оқ олтин» етиштиришни эллик минг тонна кўнатиришни, мамлакатга 430 минг тонна пахта, шу жумладан етмиш минг тонна қиммат баҳо ингичка толали пахта беришга ваъда қилдилар.

Республиканинг жанубий области пахтакорлари фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар Ўзбекистонда биринчи бўлиб чигит экишни бошлайдилар. Мана шу қизғин аниш олд кўнларда магистраль сугорув каналларини сув кабўл қилишга тайёрлашда иришторларда ердан бериш учун минглаб дехқонлар хашарга чиқдилар.

Шеробод, Термиз, Шўрчи ишлаб чиқариш бошқармаларидаги 18 минг колхозчи ингичка толали

пахта етиштириладиган ерларни сугорувни энг катта Заңг каналини ремонт қилишда иштирок этадилар. Бир неча кун мобайнида ҳамма ишлар сифатли қилиб бажариб қўйилди. Каналнинг сув ўтказиш қobiliяти секундига 40 кубометрдан 60 кубометрга етказилди. Янқабог ишлаб чиқариш бошқармасидаги бир неча минг пахтакор қисқа вақт ичида ўн олти километрлик канал қўришда, бу канал шу зонанинг сув таъминотини яхшилади.

Хозир Шеробод қўлида учта янги совхозни хашар йўли билан қўриш мўлжалланмоқда. Бу ерда экиш кампанияси бошлангунга қадар 7500 гектар ерни, яъни етти йилликнинг ўтган тўрт йили мобайнида ўзлаштирилганга нисбатан сам қамроқ ерни ўзлаштириш керак.

ГУШТ СОТИШ КВАРТАЛ ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

Тошкент области колхоз ва совхозларининг чорвадорлари КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг қарорларини бажара бориб, давлатга гушт сотиш квартал планини муддатидан илгари бажардилар. Ватан 4590 тонна гушт олди. Оққўрғон, Калинин, Янги-Йўл ва Ёўқа ишлаб чиқариш бошқармаларининг хўжаликлари квартал топиригини ошириб бажардилар. Давлатга гушт сотиш давом этмоқда. (ЎзТАГ).

Янгиўл районидаги уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳ. Турсунқулов раҳбарлик қилган «Шарқ юлдузи» колхозчи далада-рида иш қизғин. Пахтакорлар 1500 гектар майдоннинг ҳар гектарини 35 центнердан «оқ олтин» етиштириш учун барча тадбирларни кўрмоқдалар. Трактор, селанга ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналари экишга шай қилиб қўйилди. Ариқ-завурлар тозаланиб, далага кўп майдонда маҳаллий ва минерал ўғитлар ташиб чиқарилимоқда. СУРАТДА: чигит экишга шай қилинган тракторларнинг кўриб туриб-си. Колхоз инженери Салоҳиддин НАЗАРОВ (чапда) механикаторлар билан суҳбатлашмоқда. А. Горюкин фотосп. (ТАСС фотохроникаси).

ИШ ПАЙСАЛГА СОЛИНМОҚДА

Баҳор далаларга яшил гилами-ни ёйди. Каналларда, ариқларда бутана сув оқа бошлади. Дехқон учун доллар кўнлар келди. Хадямат ерга чигит ташланади. Экиш бошлангунча ерларнинг шўрини ювиш, чигитнинг беҳато униб чиқиши учун туپроқда етар-ли нам тушлаш, туپроқни юмша-лиш — ҳуллас ҳамма тайёргарлик ишларини саранжомлаб қўйиш ке-рак.

Мартнинг биринчи ярми ўтиб бормоқда. Лекин ҳали Фарғона пахтакорлари олдда талай иш-лар турибди. Поп ишлаб чиқариш бошқармасига қарашли «Найман» совхозини олиб кўрайлик. Най-ман массивида жойлашган бу совхоз ерлари ҳали ҳам кеч ку-ни эслатади. Даладан ўтган йилги ўзлашторлар йиғиштириб олинмаган, трактор кирмаган кар-талар бор. Қузда бажарилиши ло-зим бўлган ишларни совхоз раҳ-барлари аввал қишга, энди эса баҳорга қолдириб келяптилар. Бу ерда 3287 гектар ернинг ярминда-ги ўзлаштор хозиргача йиғиштириб олинмагалигини нима деб баҳо-лаш мумкин, ахир!

Жўрабой Эргашев раҳбарлик қилган бўлимининг Дорхон Эсо-нов, Баҳриддин Вазоров бош-лиқ бригадаларида бирор гектар ер экишга тайёргарлик. Бўлимда-ги чигит экиладиган 765 гектар ернинг ўндан бир қисми ҳам ҳай-далган эмас.

Ишлаб чиқариш бошқармасида-ги бошқа хўжаликларда ҳам чиг-ит экишга тайёргарлик яхши

бормоқда, деб бўлмайди. Оқунбо-еов номли, Калинин номли сов-хозларда экиш майдонлари саз-да сифатсиз ҳайдалмоқда, шўр ювиш, нам тушлаш ишлари жуда суёт бораётир.

Ленинград ишлаб чиқариш бош-қармасига қарашли Энгельс но-мли колхозда ҳосилдорлик йилдан-йилга камайиб кетмоқда. Чунончи, ўтган йили ҳар гектар ердан 10,2 центнер, «Шарқ юлдузи» колхо-зида эса 9,2 центнер кам ҳосил кўтарилди.

Хўжаликларда ҳосилдорликнинг камайиб кетишига, давлат план-ларининг бажарилиши қўлишига нима сабаб бўлмоқда?

Агротехника тадбирларининг ўз-вақтида амалга оширилмаслиги, дала ишларининг сифатсиз бажарилиши ана шундай сабаблардан-дир. Бошқармада куз ва қишда бажарилиши лозим бўлган кўпчи-на ишлар баҳорга қолдирилди. Айниқса экиш майдонларини шуд-горлашга етарли эътибор берил-мади. 39799 гектар ер қузда ҳай-далмай қолди кетди. Бошқармада 289 хайдош трактори бор. Шундан 263 таси тайёр қилинган. Лекин ана шу механизмлардан ҳам уну-м-ли фойдаланилмапти. Бунинг оқибатида сўнгги 10 кун ичида фақат 847 гектар ер ҳайдалди.

Ерларнинг шўри суёт ва сифат-сиз ювилмоқда. Киров номли кол-хозда шўр ювиш топириги 15 процент, «Правда» колхозинда 19 процент бажарилди, холос. Бош-қарма бўйича шўр ювиш ишлари-ни март ойи ичида батамом ту-галлаш планлаштирилган бўлса-да, бу соҳада қилинадиган ишлар-нинг ҳали учдан бир қисми ҳам бажарилган эмас.

Ишлаб чиқариш бошқармаси-нинг раҳбарлари (бошқарма бош-лиги Ҳ. Сатторов, бошқарма пар-тия комитетининг секретари Н. Оқунов ўртоқлар) дала ишлари суръатини ошириш, колхозчилар ва совхоз ишчиларини ерларни экишга тайёрлашга тўла жалб қилиш чора-тадбирларини кўрма-ётирлар. Шу кунларда далаларда 38 минг киши ўрнига 18-20 минг киши ишламоқда.

Област хўжаликларидида маҳал-лий ўғит жамғариш ва уни сақ-лашга ҳамон бефарқ қаралмоқда. Далага ҳар гектар ер ҳисобига 10-12 тоннадан маҳаллий ўғит чи-қариш тўғрисида йил сайин жу-да кўп тап-суз бўлади-ю, аимо амалда ваъдалар ваъдалигича қо-либ кетаётир. Қува, Оқунбоеов ва бошқа ишлаб чиқариш бошқар-маларидаги хўжаликларда далага ташиб чиқаришдан гўнг чиритил-май ерга солинмоқда. «Хўжа кўр-гуну-голь» партия ташкилотининг секретари Насриддинов, Мўйноқ бўлиқ консерва комбинатининг тўғривчиси Давидова иш тажриба-ти билан паллар ҳақида гапириб бердилар.

Кенгашда Белоруссия Халқ хў-жалиги кенгаши раисининг ўри-нбосари А. Ф. Нечипур, Иваново области партия комитетининг сек-ретари Ф. Г. Паначин мамлакат-нинг йилги иқтисодий раёонлари-даги меҳнаткашлар қилаётган ажойиб ишлаб чиқариш резерв-ларидан фойдаланиш соҳасидан иш тажрибалиларини айтиб берди-лар. Кенгашда Ўзбекистон, Бело-руссия, Иваново областининг са-ноат меҳнаткашлари ўртасида му-собақа тўғрисида шартнома тузи-шга қарор қилинди.

1963 йил учун юксак мажбури-ятлар қабул қилинди. Янги маҳсулотларни ўзлашти-риш, ишлаб чиқариш процесслар-ини механизациялаш ва автомат-лаштириш тадбирлари қўзда ту-тилди. Меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини ка-майтириш юзасидан юксак мажбу-риятлар қабул қилинди. КПСС Марказий Комитетига, Ўзбекистон Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Кургушевга юборилган мақтубда кенгаш катнашчилари Ўзбекистон меҳнаткашларининг коммунизм қу-риш ишига ҳисса қўйишни қучай-тиришга тайёр эканликлари иш-қор қилдилар. (ЎзТАГ).

Норвой ишлаб чиқариш бошқар-масидаги «Коммунизм» колхоз-ининг правлениеси гўнг-туپроқ

Ж. ҚУРБОНОВ.

М. ХУДОЙБЕРДИЕВ.

Гиждувоин районидаги «Гулистон» колхозини пахта майдонлари янги ерлар ҳисобига йил сайин кенгайтирилмоқда. Колхознинг ўр-тоқ И. Холов бошлиқ бригадаси кейинги икки йил ичида 50 гектар кўриқ ерни қишлоқ хўжалик обо-ротига киритди. Колхозчилар ян-ги ернинг ҳар гектаридан 25 центнердан ҳосил етиштириш учун ғайратларига-тайяр қўшиб ишла-моқдалар. Ҳамма пахта майдонла-ри ҳозирдан бораю қилинмоқда.

А. ҚОДИРОВ.

Наманган ишлаб чиқариш бош-қармасидаги Дээржиссий номли колхоз аъзолари ўтган йилги дав-латга 621 тонна «оқ олтин» кам берган эдилар. Афсуски, бу йил ҳам иш юксак даражада амал-га оширилмади. Афсуски, бу йил 1000 гектар ердан энди 472 гектар шудгор қилинди. 14 киши 180 кубометр ҳажмдаги ариқ-завурлар ҳалитга тозаланган йўл. Далага ўғит чиқариш, яхоб бериш ишлари ҳам суёт бормоқда.

Х. МИРЗАКАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ИНДУСТРИЯСИНИНГ МЕХНАТКАШЛАРИ КЕНГАШМОҚДАЛАР

(Боши биринчи бетда)

Етти йиллик бошлангандан буён республикада янги техника ва илгор технологияларни жорий қилиш соҳасида 4 мингдан кўпроқ янги тадбир амалга оширилди. 300 дан кўпроқ ишлаб чиқариш уштаклари ва цехи комплекси механизация-лаштирилди, 66 та автомат ва ярим автомат, 260 дан кўпроқ по-ток усулида механизациялашти-рилган ва поток усулидаги техно-логия линияси, қарийб 2200 та махсус агрегат, автомат ва ярим автомат станоклар ишга туширил-ди.

«Ташавтомаш» машинасозлик заводининг дирекцияси ва партия ташкилоти техника тараққий-лаш учун курашни моҳирлик билан йўлга қўймоқда. Заводда янги техникага доир тадбирлар дастлаб цехларда муҳомада қилинмоқда, цех коллективларининг кучи билан жорий этилмоқда. Янги техниканинг жорий қилинишини кон-троль қилувчи партия комиссияси яхши ишлаб турибди. Бу заво-да ҳамма асосий иш кўрсаткичлари яхшиланиб бормоқда.

Саноатни бошқариш қайта қу-рилгандан кейин илмий тадқиқот ва конструкторлик ташкилотлари-нинг базаси анча мустақамлаш-ди. Тўғимачилик машинасозли-гининг махсус конструкторлик бюроси ташталади, ил йиғиладиган «П-66-6» машинани яратиб со-ҳасидаги ишга ташталади. Бу ма-шина бир қанча ишларни четлаб ўтиб, ленталар ил ҳосил қилини-шини таъминлайди ва ўз кўрсат-кичи натижалардан чет ол йиғи-ла-рининг энг яхши машиналаридан қолтирмайди.

Рационализаторларимиз техник тараққийлаш учун курашда кат-та роль ўйнамоқдалар. Ўтган йил-нинг ўзида рационализаторлар-нинг тақдирларини жорий қилиш натижасида қарийб 30 миллион сўм тежалди.

Лекин янги техникани жорий қилиш соҳасидаги имкониятлар-дан ҳали тўлиқ фойдаланилаётга-ни йўқ. 1962 йилда янги техника соҳасида 222 та энг муҳим тад-бирни амалга ошириш мўлжал-ланган эди, шундан 129 таси ту-ла, 56 таси қисман амалга оши-рилди. Саноатнинг баъзи бир тар-мақларида кўп меҳнат талаб қи-ладиган ишлаб чиқариш процесслари сустишиш билан механизация-лаштирилмоқда. Ёр саноатида ҳар йили 1,5 миллион тонадан кўпроқ чигит вагонларга неча та-риқлаб қўлиб ортилмоқда ва туши-рилмоқда, транспортёрларга ҳам қўлда узатиб берилмоқда. Консер-ва саноатида ердамчи ишларнинг деярли ҳаммаси қўлда бажари-либ келинмоқда. Бу ишларни тез-роқ механизациялаштириш керак. Пахтачилик саноати Марказий ил-мий тадқиқот институтини машинада терилган пахтага гарамлаш, тоза-лаш ва куриштиш тугал механизациялаштириладиган машиналар комплексининг схемаларини суёт-кашлар билан ишлаб чиқмоқда.

Янги техника соҳасидаги ишлар-дан бу йил биринчи марта ҳар қанча алоҳида-аҳолида тузилди.

Етти йилликнинг тўрт йили-ичида Ўзбекистон саноатида меҳ-нат унумдорлиги 17,8 процент

ошди. Тошкент экскаватор заводининг коллективни ажойиб ташаббус бош-лаб берди. Новаторлар КПСС Марказий Комитети ноябрь Пле-нумининг қарорларини муҳомада қилиб, ҳар бир инженер, техник,

илгор ишчи ўз ижоди билан экс-каватор ясашга сарфланган меҳ-натини қамайтиришга ердан бермоғи керак, деган қарорга ке-лишди. Партия ташкилоти ва за-вод раҳбарлари бу ҳаракатни қиз-ғин қувватлаб, унга бош қўш бў-дилар. Шунинг натижасида январь ва февраль ойларида ҳар бир экскаваторни ясашга сарфлан-ган меҳнат 14 соатга 30 минут ка-майди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Тошкент экс-каватор заводининг кенг қўлама йиғишга аравийдан ташаббусини маъқуллади.

Ўзбекистон саноат корхонала-рининг коллективлари маҳсулот тай-наниш қамайтириш планини 1962 йилда ошириб бажардилар. Лекин бу соҳада дастлабки қадам-лар қўйилди, холос. 1962 йилда йиллик корхоналардан 53 таси маҳ-сулотни 10 миллион сўм миқдори-да қимматлаштириб юборди.

Бир талай буюмларни паст сотилганга ўтказишга, товарлар си-фати билан шугулланувчи давлат инспекцияси уларни бракка чи-қаришга тўғри келди.

Ҳамма коммунистларини, корхо-налардаги бундан жамоатчиликни маҳсулот сифатининг юқори бўли-ши учун курашга отлантирмоқ ке-рак.

Капитал қурилиш ишлаб чи-қарувчи кучларни ривожлантиришда ҳула катта роль ўйнайди. Сўнгги йилларда қурилиш ишларининг суръати ва сифати анча ошди. Бирок, бу ишда ҳали ҳам бир та-лаи жиддий камчиликлар бор. 1962 йилнинг ўзида 40 дан кўпро-қ корхонада қувватлар белги-ланган муддатга ишга туширилма-ди. Бунда закарчилар ҳам айбдор-дир.

СССРнинг барча қардош рес-публикалардаги сингари Ўзбекис-тонда ҳам партия, совет ва хўжа-лик кадрлари, экономика ва мада-нийятнинг ҳамма тармақларида иш-ловчи мутахассисларнинг кўп минг кишилиқ отряди вузжуда келтирилганлиги партияимиз сиё-сатининг чинакам тантанасидир. Ҳо-зир республикада олиғ маълумот-га эга бўлган 23 мингдан кўпроқ инженер ва 8 мингдан ортиқ эконо-мист, махсус ўрта маълумотга эга бўлган 42 мингдан ортиқ тех-ник ишлаб турибди.

Саноатга партия раҳбарлиги қайта қурилганлиги муносабати билан партия комитетлари раҳбар-навларининг состави анча яхши-ланди. Ташкилотчилик қобилияти, таърибига эга бўлган, янгиликни сезиб билидиган кўпгина ёш ходим-лар сўнгги вақтларда раҳбарлик вазифаларига кўтарилди. Лекин сувияси паст, зарур билими бўл-маган одамлар ҳам шу чоққача кўпгина раҳбарлик ва инженер-техниклик вазифаларини эгаллаб келтипти.

Партияимизнинг негизини таш-кил қилган бошланғич партия ташкилотлари одамларга, меҳнат-кашларга ҳаммадан кўра яқин ту-ради. Сўнгги вақтларда улар ўсиб, мустақамланди.

Ўзбекистон саноат ходимлари республика кенгашида мусобақашлари-миз — Белоруссия Халқ хўжалиги кенгаши ва Иваново иқтисодий райониинг вакиллари ҳам қатнашдилар. Суратда (чапдан), М. Кононова — Белоруссия ССР камволь комбинатининг директори, А. Покачев —Верхне-Волжск Халқ хўжалиги кенгаши ил газлама саноати бошқармасининг бош-лиги, А. Нечипур — Белоруссия ССР Халқ хўжалиги кенгаши раисининг уринбосари, Ф. Паначин — Иваново области партия комитетининг секре-тари, В. Антонова — Иваново меланж комбинатининг тўғувчиси, С. Киро-лев — Минск подшипник заводи партия комитетининг секретари.

И. Глауберзон фотоси.

Бирок, бир қанча бошланғич партия ташкилотлари ҳали янги вазифаларининг улдасидан чиқа ол-мапти. Хўжалик раҳбарларининг хисоботлари партия комитетла-ри, партия бюросларининг мажлисла-рида ва коммунистларнинг йиғи-лишларида онда-сонда муҳомада қилинмоқда.

Партия, насоба союзи ва ком-сомол ташкилотларининг вазифаси социалистик мусобақани ва унинг олий формаси бўлган коммунистик меҳнат ҳаракатини моҳирлик бил-лан ташкил этишдан иборатдир.

1963 йилда Ўзбекистон саноат-тининг меҳнаткашлари олдига кат-та ва мураккаб вазифалар қўйил-ди. Улар Ватанга 3 миллион 566 минг тонна пахта бериш тўғриси-даги мажбуриятини бажариш учун курашда қишлоқ хўжалиги ходим-ларига ёлдам кўрсатишга алоҳи-да эътибор беришлари лозим. Мавжуд резервлар ва имкони-ятлардан тўлиқ фойдаланишга, бу нараса етти йиллик бешиқини йили-планини муддатидан олдин бажари-лиш, саноатининг ҳамма тармақла-рида кўрсаткичларни кескин ях-шилаш имконини беради.

Доқлад юзасидан музокаралар бошланиб кетди. — Пойтахт области меҳнаткаш-лари 1962 йилда қабул қилган со-циалистик мажбуриятлар бажарил-ди, —деди Тошкент саноат обла-сти партия комитетининг биринчи секретари П. В. Каймаков. — Ле-кин ишлаб чиқаришдаги ҳамма имкониятлардан тўла фойдаланил-ди, деб бўлмайди. Айрим корхо-налар топиригини бажара олма-ди. Бир қанча жойларда капитал қурилиш учун ажратилган мабла-ғлар ўзлаштирилмай қолди. Об-ласт партия ташкилоти ҳамма резервларни қидириб топиш ва ишга солишнинг ўзининг асосий ва-зифаси деб билади.

Сўзга чиккан Тошкент тўғима-чилик комитети партия комитети-нинг секретари Т. И. Акимовга кўла қиритилган ютуқлар ва маж-бул камчиликлар ҳақида гапириб берди. Фарғона саноат области партия комитетининг секретари А. Ф. Гаврилов области меҳнаткашлари-ни

Ноғиз партия ташкилоти соҳасида-ги камчиликларни кўрсатиб ўтади. Пармакан мастер Х. Шокиров табиий газ чиқарувчиларнинг иш-лов ишлари ҳақида гапириб берди.

Ўрта Осиё халқ хўжалиги ке-нгашининг раиси С. И. Қадиев Ўрта Осиё иқтисодий райониинг берлиб этилиши муносабати билан халқ хўжалигини ривожлантириш-нинг янги имкониятлари ҳақида гапирди. Ў. Ўрта Осиё Халқ хўжа-лиги кенгаши йилги иқтисодий райо-ни микёсида ишлаб чиқаришни ихтисослаштирилганлиги ва коопе-ративлаштирилганлиги келтиридан-дан фойдан кўрсатуви маълумотла-рини айтиб берди.

Анджон саноат области пар-тия комитетининг секретари Н. И.

Белорусов илгор коллективларининг техника тараққийлаш учун, иш ме-тодларини тақомиллаштириш учун кураш соҳасидаги тажрибасини айт-тиб берди.

Самарқанд саноат области пар-тия комитетининг биринчи секре-тари А. А. Хўжаев области индус-триясининг меҳнаткашлари меҳнат унумдорлигини ошириш учун қан-дай курашга ташаббуслиқлар, ҳақида гапирди.

Ўзбекистон Касаба союзлари со-ветининг секретари А. В. Браилов ўз нутқини меҳнат шайронини ях-шилаш масалаларига бағишлади. Бирок, дейди А. В. Браилов, меҳнат шайронини яхшиланга ҳам-ма хўжалик органлари ва касаба со-юз ташкилотлари ҳам етарли эътибор бермоқдалар деб бўлмай-ди. Ноғиз Ўзбекистон ССР Авто-мобил транспорти ва тош йўллар-нинг министри хамда республика Коммунал хўжалик министрли-гини улар меҳнатни муҳофаза қи-лишга ажратилган ҳамма мабла-ғлардан тўла фойдаланмаётганли-қлар учун танқид қилди.

Етти йилликнинг тўрт йили ичи-да республика пойтахтида саноат маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсиши 43 процентини ташкил қил-ди, дейди Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари В. С. Скрёбенко. «Ташсельмаш», «Таш-автомаш», экскаватор, кабель за-водлари ва бошқа кўпгина корхо-наларнинг коллективлари давлат планларини бажармаётирлар.

Лекин баъзи корхоналар давлат планларини бажармаётирлар. Бун-дан буён бундай ахволга чидаб ту-риш мумкин эмас. Қолон корхона-ларини тажрибали кадрлар билан мустақамлаш зарур. Шаҳар пар-тия комитети шаҳарда бирорта ҳам қолон корхона бўлмаслиги учун ҳамма чораларни кўрмоқда.

Сўзга чиккан Тошкент тўғима-чилик комитети партия комитети-нинг секретари Т. И. Акимовга кўла қиритилган ютуқлар ва маж-бул камчиликлар ҳақида гапириб берди.

Фарғона саноат области партия комитетининг секретари А. Ф. Гаврилов области меҳнаткашлари-ни

Ноғиз партия ташкилоти соҳасида-ги камчиликларни кўрсатиб ўтади.

Пармакан мастер Х. Шокиров табиий газ чиқарувчиларнинг иш-лов ишлари ҳақида гапириб берди.

Ўрта Осиё халқ хўжалиги ке-нгашининг раиси С. И. Қадиев Ўрта Осиё иқтисодий райониинг берлиб этилиши муносабати билан халқ хўжалигини ривожлантириш-нинг янги имкониятлари ҳақида гапирди. Ў. Ўрта Осиё Халқ хўжа-лиги кенгаши йилги иқтисодий райо-ни микёсида ишлаб чиқаришни ихтисослаштирилганлиги ва коопе-ративлаштирилганлиги келтиридан-дан фойдан кўрсатуви маълумотла-рини айтиб берди.

Анджон саноат области пар-тия комитетининг секретари Н. И.

Ўзбекистон саноат ходимлари республика кенгашида мусобақашлари-миз — Белоруссия Халқ хўжалиги кенгаши ва Иваново иқтисодий райониинг вакиллари ҳам қатнашдилар. Суратда (чапдан), М. Кононова — Белоруссия ССР камволь комбинатининг директори, А. Покачев —Верхне-Волжск Халқ хўжалиги кенгаши ил газлама саноати бошқармасининг бош-лиги, А. Нечипур — Белоруссия ССР Халқ хўжалиги кенгаши раисининг уринбосари, Ф. Паначин — Иваново области партия комитетининг секре-тари, В. Антонова — Иваново меланж комбинатининг тўғувчиси, С. Киро-лев — Минск подшипник заводи партия комитетининг секретари.

И. Глауберзон фотоси.

нинг коммунизм моддий-техника базасини яратишга қўшаётган ҳис-салари ҳақида гапирди.

Ишлаб чиқариш соҳасида ёш-лар иштирокларини янги формала-ри ёш ишчиларининг коммунисти-к оғти ва активлиги ошганлигидан далолат беради, дейди Ўзбекистон комсомол Марказий Комитети-нинг биринчи секретари Р. Х. Аб-дуллаев.

Чирчэк электрохимия комбинат-тининг директори Қодиров, Хе-ва гилам фабрикасининг гиламчи-си Холмуродова, Термиз пахта за-водининг слесари Тюленев, «Шар-қ юлдузи» партия ташкилотининг секретари Насриддинов, Мўйноқ бўлиқ консерва комбинатининг тўғривчиси Давидова иш тажриба-ти билан паллар ҳақида гапириб бердилар.

Кенгашда Белоруссия Халқ хў-жалиги кенгаши раисининг ўри-нбосари А. Ф. Нечипур, Иваново области партия комитетининг сек-ретари Ф. Г. Паначин мамлакат-нинг йилги иқтисодий раёонлари-даги меҳнаткашлар қилаётган ажойиб ишлаб чиқариш резерв-ларидан фойдаланиш соҳасидан иш тажрибалиларини айтиб берди-лар. Кенгашда Ўзбекистон, Бело-руссия, Иваново областининг са-ноат меҳнаткашлари ўртасида му-собақа тўғрисида шартнома тузи-шга қарор қилинди.

1963 йил учун юксак мажбури-ятлар қабул қилинди. Янги маҳсулотларни ўзлашти-риш, ишлаб чиқариш процесслар-ини механизациялаш ва автомат-лаштириш тадбирлари қўзда ту-тилди. Меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини ка-майтириш юзасидан юксак мажбу-риятлар қабул қилинди.

КПСС Марказий Комитетига, Ўзбекистон Комитетининг Биринчи секретари ўртоқ Н. С. Кургушевга юборилган мақтубда кенгаш катнашчилари Ўзбекистон меҳнаткашларининг коммунизм қу-риш ишига ҳисса қўйишни қучай-тиришга тайёр эканликлари иш-қор қилдилар. (ЎзТАГ).

БАДИЙ НАШРИ- ЁТДА БАДАҒСЛИК

Бундан олти йил муқаддам — 1957 йилда Ўзбекистон ССР Давлат нашриятининг бўлими баъзидан муштарак республика бадий адабиёт нашриёти ташкил тоиди. Бу — партия ва ҳукуматимизнинг шакл миллий, маъмурий, адабиёт ва санъатини янада ривожлантириш ҳақидаги таъсирчан қарарнинг янги натижаси бўлди. Бадий адабиёт нашриёти асосан қишлоқлик ҳаётнинг, қалбига чуқур таъсир этадиган, инсонда оқилоланиб ҳис-туйғуларини, эстетик дидини шакллантиришга қўмаклашадиган асарлар нашр этишдек масъулиятни вафода қилишга эришди. Нашриёт бу вазифани озми-кўпми ўтаб келди. Лекин унинг ишини ҳозирги юксак талаблар даражасига сира қиёс қилиш бўлмайди.

Маълумки, моддий ва маънавий бойликлар яратилган ҳар бир коллективнинг ҳалқ ва давлат олдида юзиди ёруғ қиладиган, унинг меҳнатини ўлчаётган мезон бўлиши керак. Ўзбекистон Давлат бадий адабиёт нашриёти ҳам таъминотида таълимнинг ҳаётини қандайдиган бўлиши керак. Бундан олти йил муқаддам — 1960 йилдаги арават ўчма-ўч келтирилди. Қолган тўрт йил ичида эса нашриятнинг давлатга келтирилган зарари эски пил билан миллионларини, янги пил билан ўн минг, юз минг сўмларини ташкил этди.

Тошкентдаги 1-китоб магазинининг бадий адабиёт бўлими бошлиғи Р. Умаров ва кутубхона ходими Р. Исмоиловларнинг редакцияга шу ҳақда ёзган хатидан айнак келтирамиз:

«Кўпчилик китоб магазинларида баъзи авторларнинг китоблари сотилмай йўқ бўлади. Баъзилар китобларни кўп тўхтаб қолмоқда. Тошкент шаҳрида баъзиларда китоб сақлангандаги олти оғир бор. Бадий адабиётлар оғирдори 250 минг сўмлик китоб чанг бўлиб ётибди.

Ўзбекистон бадий адабиёт нашриёти кўп вақт китобхоналарнинг юксак диди ва талаби билан ҳисобланганда, асарларни қайта нашр этишда ўша асарга нисбатан бўлган талабга эътибор бермайди. Натижада китобнинг нашр қилинишига зарурат бўлган асарлар ўрнига, ҳали китоб магазинларида сотилиб ётган асарлар қайта нашр этилади.

Ёзувчи Мирзақалон Исмоиловнинг «Фароҳна тоғ оти» романининг дастлабки нашри кўпчилик диққатини ўзига жалб этганини кўрган нашриёт ходимлари шундай қарарга келишди, китобнинг иккинчи нашри 45.000 тираж билан чiqарилди. Ўзбекистон Иброҳим Раҳимовнинг «Чин муҳаббат» номи асари дастлаб 1958 йилда кўп нусхада нашр этилиб, таъини оқини айтганда, жуда секинлик билан тарқалаётган эди. Орадан кўп вақт ўтмай бу китоб иккинчи марта нашр этилди. Ҳўш, ҳали биринчи нашри тарқалиб бўлмаган асарни ҳадеб, қайта-қайта нашр этиш беришининг нима фойдаси бор? Ҳамид Ғуломнинг «Машаъ» романининг биринчи ва иккинчи томлари ҳақида ҳам шу фикрни айтиш мумкин. Бу китоб ҳам «Чин муҳаббат» романига ўхшаб «Шарқ юлдузи» ва «Завтра Востока» журналларида босиб чiqарилгандан кейин қайта тираж билан ҳар иккала том ҳам қайта нашр этилди. Китобхона талаб мулкига ҳисобга олинмай қўйлаб тиражларда нашр этилаётган бундай асарлар аянчига бор. Биз, сотувчилар бу китобларни кимга сотишга ҳайронмиз».

Фактлар ана шундай. Бадий адабиёт нашриёти ишларида бу нуқсонларнинг сабаби нимада? Нашриёт коллективини ўртасидаги нақам ишчиларнинг руҳи, тошчиларнинг иш учун масъулият ҳис қилиш руҳи, нақамчиларга нисбатан муроосалилик руҳи юзукда келтирилмаган. Асосинча ошма-оғайнингчилик, юз-хотирчилик, сен менга тегма, мен сенга қабилда иш тутуш, принциплий қабилда ва ўз-ўзини таъкидлаш бўлиш, шахсий манфаатини коллектив ва давлат манфаатидан устув қилиш каби зарарли кайфият ҳукм сўроқда. Бунга биринчи навбатда нашриёт раҳбарларининг ўзлари йўл очиб берганлар. Уларни нафс балоси ўз домига торган. Мана бир факт: 1961 йил 2-мартда нашриёт раҳбарлари «М. Горький адабиёт ҳақида» номи китобнинг тўловисини сифатида нашриёт редактори С. Мухаммаджонов билан ўзгилган шартнома имзолаганлар. Бироқ бу шартнома тамоман қалбаки эди. Аввало бу китоб учун ҳеч қандай тўловчилик ҳолати йўқ, чунки тўплама киргаси сарлар илгари рус тилида нашр этил-

ган тайёр манбадан олинган эди. Китоб учун «тўловчи» олган 500 сўм нафс учун зарур бўлган эди. Бу иш билан тергов органлари қизиққанларда нашриёт директорининг ўринбосари Ф. Абдурахмонов ва партия бюросининг секретари Я. Ҳамидов чалқаб, ёлғон маълумотлар бердилар. Ф. Абдурахмонов китоб тўловчилари С. Мухаммаджонов, Р. Комиллов, Я. Ҳамидовлар деб қўрсатди. С. Мухаммаджонов, Р. Комиллов ва Б. Ғуломовлар дейди.

Бунинг устига нима учундир китобнинг нашриётнинг ўз редакторлари кучи билан тахрирдан чиқариш мумкин бўлган ҳолда четдан икки редактор жалб этилган ва уларга ҳақ тўланган.

Нашриёт раҳбарлари имзолаган яна бир қалбаки шартноманинг тафсилоти бундай: бу галги нашриёт «тўловчи»сиз амалда оширилди. Шартномада қўрсатилган «Жанговар ҳаёт» номи тўплам 1962 йил охирида босмадан чиқди. Бу тўплама қирққа яқин авторнинг еттидан ортиқ оригинал ва таржима асарлари киритилди. Таржимани сифатида йигирма уч киши қатнашди. Тўплам учун ҳақ олти вақтида таржимонларнинг ҳақмаси, тўплама оригинал асарлари кирган авторларнинг бир қисми ведомости ҳақ олганларини ҳолда икки чеккилар. Пулни эса қассадан нашриёт директорининг ўринбосари Ф. Абдурахмонов олди.

Еш ёзувчи Н. Фозилонинг бизнинг кўпчилигимизга бир хати «Жанговар ҳаёт» китоби воқеаси билан боғлиқ бўлган учун уни тўла келтирамиз:

«Қизил Ўзбекистон» газета редакциясига:

1960 йили бўлса керак, мени нашриятнинг бўлим мудири Қодир Мирмуҳаммадов телефон орқали чақирди қолди (у пайтларда мен «Ғулаҳ» журналинда масъул секретари бўлиб ишлардим). Икки-сана сизга ишонини, бир китоб учун сизга шартнома тузганимиз ўшагини пулни бизга олиб берасиз. У пулга маъна қиламиз, дедим. Мен унинг проза қисминини таржима қилган бўлиб, шартномага қўл қўйдим. Поэзия қисмига Зоҳиджон Обидов қўл қўйди. Шундан кейин бир марта 75 сўм олиб, Ҳусан Рўзимовга (нашриёт бўлим мудири) бердим. Кейинчалик 250 сўм миқдориди пул ведомости қўл қўйдим, пулни Султон Мухаммаджонов (шарҳий редактор) санаб олди. Зоҳиджон Обидов ҳам шундай қилди.

Хуллас, нашриёт директорининг ўринбосари Ф. Абдурахмонов мени олдиға чақирди, қўлимга бир китобни берди. Гўе мен нашриётдан 541 сўм, 44 тийин олиб қайтариб бердим. Ваҳоланки, мен бир тийин ҳам олмаганим».

Масала раъшан бўлгани учун шу тахлитдаги бошқа фактлар тафсилотида тўхталмаймиш.

Нашриёт директорининг ўринбосари Ф. Абдурахмонов, бош редактор ўринбосари Ш. Толипов, партия ташкилотининг секретари Я. Ҳамидов ўртоқлар давлатнинг кўни шамғалат қилиб, найрангбоқлик йўли билан олган бу пулар коллектив ўртасида ёзилган дастурхона сарф бўлиб кетганини айтишди. Лекин шу икки китоб — «М. Горький адабиёт ҳақида» ва «Жанговар ҳаёт» китоблари учунгина олган 5000 сўмга яқин пулнинг «коллектив ўртасида ёзилган дастурхона» сарф бўлиб кетгани ҳақида бирорта ҳам ҳужжат йўқ.

Бош редактор ўринбосари Ш. Толиповнинг айрим ноқўш ишлари ва бунга нисбатан нашриёт раҳбарлиги ва партия ташкилотининг принципсизлиги қилгани ҳам коллектив ўртасида бир қанча носогомон гап-сўзга сабаб бўлган. «Минг бир кеча»нинг 5-томи Ш. Толипов тахрири остида 90 минг нусхада босилиб чиққан эди. Ш. Толипов редактор сифатида китобхонага қаттиқ эътибор қўлиб, янги асарларга бу томга икки хил нарх қўйилгани маълум бўлиб қолди. Китобнинг сўнгги саҳифасидаги ноқўш кўрсатилган нархни тузатиш учун ўндан ортиқ нашриёт ходими салкам бир ярим ой босмадан банд бўлган. Улар шу мuddат ичида маош олиб, ўларнинг бевоисита ишлари билан шугулланмаганлар. Бунинг учун нашриёт раҳбарлари Ш. Толиповга нисбатан ҳеч қандай қара кўрмаган. Ш. Толиповнинг шунга ўхшаш бошқа йўл туғиш ишлари ҳам бўлиб, ўларнинг билмаслигига солидлар.

Нашриёт республикамизнинг об-ластлари, олинсрок шаҳар ва районларида ижод қилаётган адабиётчилар билан актив иш олиб бормайётганини кўзга яққол ташланади. Бу ўртоқларнинг номи нашриёт планларида жуда нам учрайди. Коллектив ва умумий манфаати-

дан олдин шахсий манфаат биринчи ўринга қўйилган, баднафслик авж олдирилган муассасада ишнинг бундан бошқача бўлишини кутуш ҳам қийин.

Бадий нашриётдаги айрим ходимлар бу муассасани аввало даромад манбаи, яна ҳам аниқроқ, соғин сипир деб билсалар керак. Шу нашриётда гоҳ бош редактор, гоҳ ст. редактор, гоҳ бош редактор ўринбосари бўлиб ишлаб келётган Ш. Толипов оз маош олмайдди. Лекин шу маошидан икки-уч марта ошириб гонорар ишлама-са, кунли юзига тўшмайди. Бу соҳада нашриёт бўлим мудири Х. Рўзимов, ст. редакторлари С. Мухаммаджонов, Малик Раҳмон, редактор М. Мирзоидов ва бошқалар Ш. Толиповдан қолдинилари келмайди. Ўртоқ Ш. Толипов бошчилигидаги гоҳ ходимлар келуиси ўш йил учун ҳам ана шу йўлни оғишмай амалда ошириш режасини кўриб қўйишган. Ш. Толипов шу мuddат ичида 120 босма лист атрофида бадий проза таржимаси қилиб бермоқчи. С. Мухаммаджонов салкам 100, Х. Рўзимов 80 дан кўпроқ, Малик Раҳмон 70 га яқин, М. Мирзоидов тахминан 40 босма лист бадий проза таржимаси қилиб беришга аҳд қилишган. Ҳар бир босма лист таржима учун камда 100 сўмдан ҳақ тўланади.

Ўзбекистон ССР Давлат бадий адабиёт нашриётидаги айрим ўртоқлар, аввало нашриятнинг соҳиб директори А. Ғулаҳов, директор ўринбосари Ф. Абдурахмонов йўл қўйган бу кўпол хатолар коллективнинг иш фаолиятига салбий таъсир кўрсатди, тарбиявий ишларнинг таъсирчанлигига путур етказди, партия ташкилотининг ролини пасайтириб қўйди, кимчилик ва кўчқорларга нисбатан мураккаб ҳаётни олиб келди. Бу коллективда кўпчилигини қўлимиздаги кенг тус олган, бунинг асосий сабаби иккинчи ходимлар, ёш редактор ва таржимон кадрлар таъйинлаш тўғрисида, ҳар бир ходимда ўз коллективга меҳр ва садоқат туғилганини тарбиялаш ҳақида нашриёт раҳбарлари, партия бюроси астойдил қайғурмаганлигидир. Тахминан юздан салгина ортиқ кишилик коллективга сўнгги ўт-тўғ йил мобайнида икки юздан ортиқ киши келиб кетганини нормал бир ҳол деб бўладими?!

Давлат бадий адабиёт нашриётидаги бу ноқўш ишлар аянча Тошкент шаҳар партия комитетининг бюро мажлисида муҳокама қилинди. Нашриёт ва полиграфия масалаларининг бюро муҳокамасига қўйилганини таъриқлаш керак. Бу — пойтахтдаги нашриёт-полиграфия ишларини янада яхшилашга иккинчи таъсир кўрсатади.

Ҳўш, бюро қандай қарорга келди? Нашриётда кўпол молиявий бўлишларга йўл қўйилганлиги ҳақида ошма-оғайнингчилик ва юз-хотирчилик қайғуриб авж олдирилганлиги, коллективни тарбиялашда жиддий хатолар қилинганлиги учун шаҳар партия комитетини тарбияланган секретари Я. Ҳамидовнинг секретарилик вазифасидан четлаштириш, нашриёт директорининг ўринбосари коммунист Ф. Абдурахмоновга ўқиб қарточкасига ёзиш шарт билан қатъий ғавғор ёълон қилди.

Нашриётда вужудга келган оғир аҳвол учун айбдор бўлган нашриёт раҳбарлари, партия бюроси, аввало директор ўринбосари Ф. Абдурахмоновга нисбатан қўрилган бу чора етарли эмас.

Шуни ҳам айтиш керакики, Ўзбекистон ССР Маданият министрлиги бадий адабиёт нашриёти иш билан мунтазам шугулланмаган, унинг бутун фаолиятини назорат қилиб бормасан, асосан нашриятнинг моддий жиҳатдан таъминланishi билангина қизиқиб келган, ҳоло.

Саёз, бадий ва гоёвий жиҳатдан пичиқ «етмаган, ёзувчилар жамоатчилиги муҳокамасида ўтмаган, ҳатто ёзувчилар союзининг органи «Шарқ юлдузи» журналида босилишга лозим тоғилмаган баъзи хом-хағла асарларнинг нашриёт планига кириб қолганини, айрим ҳолларда эса пичиқ-пичиқ чиқариб юборилишини қандай баҳолаш керак? Бадий адабиёт нашриётидаги идеология муассасасида олтинчилик, давлат, ҳалқ пулини ошма-оғайнингчилик йўли билан талон-тороқ қилиб қўрилиши, ҳалқимизнинг ғашига тегадиган, бошқа қилиб айтганда, кишилар ўзини нинча-санчиб қўлишга мажбур этадиган гўр асарларни чиқараверини жиноят-ку!

Коммунизм қўраётган ижодкор ҳалқимиз гоёвий юксак ва маҳорат билан ёзилган асарларни кутмоқда. Ана шундай асарларни китоб-хотларга вақтида етказиб бериш — бадий адабиёт нашриёти коллективининг шарафли бурчи. Ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев партия ва ҳукуматимиз раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан бўлган учрашувида сўзлаган нутқида бундай деди:

«Биз кескин гоёвий кураш даврида, кишиларнинг онги учун, уларни қайта тарбиялаш учун кураш олиб бораётган даврда яшамолдими. Бу — станок ва заводларни қайта қуришга қараганда анча қийинроқ бўлган мураккаб бир процессдир. Сизлар — адабиёт ва санъат арбоблари, — образли қилиб айтганда, — кишилар психологиясини пешловчи темирчи устаслардир. Сизларнинг қўлингизда кўпчи кўрол бор ва бу қўлингиз домида ҳалқ манфаатларига хизмат қилиш керак».

Партиямиз, унинг ленинчи Марказий Комитети, шахсан Никита Сергеевич Хрушчев идеология ишчи коммунист қўрилишининг тўб ваифаларини ҳал қилишнинг энг муҳим воситаси эканлигини қайта-қайта таъкидлайдилар. Бу ишда оғина бўлса-да, муроосалилик ва ҳисобчилик асло йўл қўйиб бўлмаганидан, нўбўямачилик ва қалбакичилик сизга юзук ишларга ҳам сира ўрин бўлмастлиги керак. Республикаимизнинг биринчи идеология муассасаларидан бири — Ўзбекистон ССР Давлат бадий адабиёт нашриётида ҳам коммунистик идеология фронтимизнинг жасур жангчилари бўла оладиган, ҳалқ ва давлат манфаатини ҳамма нарсдан юқори қўйдиган, баднафслик ва шунга ўхшаш иллатлардан ҳалос бўлган, ҳар жиҳатдан покиза, софиди кишилар ишлаши керак.

Х. НУРУЛЛАЕВ,
С. КАРОМАТОВ.

ИДЕОЛОГИЯ СОҲАСИДА ТИНЧ- ТОТУВ ЯШАШГА ҚАРШИМИЗ

Ўртоқ Н. С. Хрушчев нутқи тўғрисида чет эл матбуотининг ёзганлари

ХАЛҚ МАНФААТЛАРИГА ХИЗМАТ ҚИЛАЙЛИК

ВАРШАВА, 11 МАРТ. (ТАСС). ПОЛЬША ГАЗЕТАЛАРИ КПСС ВА СОВЕТ ҲУКУМАТИ РАҲБАРЛАРИНИНГ АДАБИЁТ ҲАМДА САНЪАТ АРБОБЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ ВАҚТИДА Н. С. ХРУШЧЕВ СЎЗЛАГАН НУТҚИНИНГ ВАТАФСИЛ БАНИНИНГ КЎЗГА ЯҚҚОЛ ТАШЛАНДИГАН ҲУРИНЛАРДА ВОСИЧ БИ.

ХАЛҚ ХИЗМАТИ ЙЎЛИДА

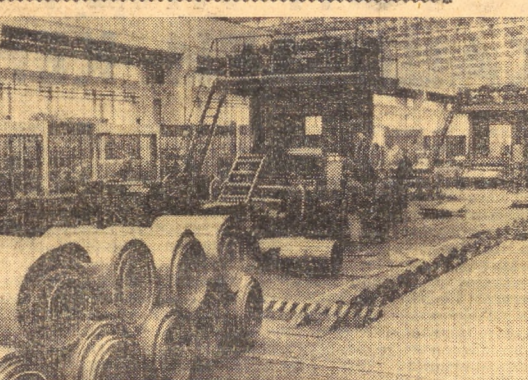
СОФИЯ, 11 март. ТАСС мухбири К. Орлова хабар беради: «Работническое дело» ва «Народна младеж» газеталари бугунги сонларида КПСС Марказий Комитети Биринчи секретари Н. С. Хрушчевнинг партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан учрашув вақтида сўзлаган нутқини «Варча кишиларни коммунистик идеаллар руҳида тарбиялайлик», «Партиянинг қўдратли гоёвий қўроли» деган йирик сарлавҳалар остида босиб чиқардилар.

Н. С. Хрушчевнинг нутқи Болгария жамоатчилигининг диққат марказида турди.

Болгариянинг машҳур ёзувчиси, академик Людмила Стоянов сўзининг муҳбиринишга қўйиладиган айтиди: Н. С. Хрушчевнинг адабиёт ва санъат арбоблари би-

«УНЭН» ГАЗЕТАСИ САҲИФАЛАРИДА

УЛАНБАТОР, 11 МАРТ. (ТАСС). «УНЭН» ГАЗЕТАСИ КПСС ВА СОВЕТ ҲУКУМАТИ РАҲБАРЛАРИНИНГ КРЕМЛДА СОВЕТ ИТТИҲОКИ АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ АРБОБЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ ТУГРИСИДА ВА КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ ШУ УЧРАШУВ ВАҚТИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ ТЎГРИСИДАГА ХАВАРИН ВОСИЧ ЧИҚАРДИ. Н. С. ХРУШЧЕВ 23 НУТҚИДА, ДЕБ ТАЪКИДЛАЙДИ «УНЭН» ГАЗЕТАСИ, КОММУНИЗМ ҚУРИЛИШИ КЕНГ АҲҚ ОЛДИРИЛГАН ШАРОИТДА САНЪАТИНИНГ ЭНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИНИ БЕЛГИЛАБ БЕРДИ.

Югославия Федератив Халқ Республикаси, Сегойно (Сербия) шаҳар металлургия корхонасининг прокатчилари ўтган йил 24 минг тонна металл ишлаб чиқарган эдилар. Бу йил махсуслаб ишлаб чиқариш 4 минг тоннага кўпайди. Суратда: корхона цехида.

КОММУНИЗМ МАНФААТЛАРИ ШУНИ ТАЛАБ ЭТАДИ

ПРАГА, 11 март. (ТАСС). «Руде право» газетаси партия ва ҳукумат раҳбарларининг адабиёт ҲАМДА САНЪАТ АРБОБЛАРИ БИЛАН УЧРАШУВИ ВАҚТИДА Н. С. ХРУШЧЕВ СЎЗЛАГАН НУТҚИНИНГ КЎЗГА ЯҚҚОЛ ТАШЛАНДИГАН ҲУРИНЛАРДА ВОСИЧ БИ.

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев КПСС адабиёт ва санъат соҳасида доим синфий позицияларда қатъий туради ва тинч-тотув яшаш принципини идеология соҳасида ҳам қўллаш таъбиқ қилишга йўл қўймайди, деб таъкидлади. Адабиёт ва санъат асарларини шундай муносабатда бўлишни КПССнинг маданият соҳасидаги сиёсати талаб этади, СССРда коммунистик жаҳият қурилишининг тўб манфаатлари шунини талаб этади. Партия ана шу ленинча сиёсатни ўтказиб келмоқда ва келгусида ҳам муроосалилик билан ўтказиши.

ИРОҚ КОМПАРТИЯСИНИНГ УЧ РАҲБАР АРБОБИ ҚАТЛ ҚИЛИНДИ

ҚОҲИРА, (ТАСС). МЕН агентлиги билдиради: Бағдод радиосининг хабар беришича, Ироқ Коммунист партияси Марказий Комитетининг уч аъзоси қатл қилинган.

Ироқ ҳарбий губернаторининг ахборотида айтилишича, Ироқ Коммунист партиясининг бош секретари Хусайн Аррадий (у Салом Ойил номи билан маълум эди), Ироқ Коммунист партияси Марказий Комитетининг аъзолари Мухаммад Хусайн Абу Алис ва Хасан Уайяний ҳарбий шў тасмонидан осиб ўлдирилган ҳукм қилинган. 7 мартда ҳукм ижро этилган.

БИЛДИРИШ

Ўзбекистон Журналистлар ва Ёзувчилар союзлари Сийосий ва илмий биланлар тарқатуви ҳақида Чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқа республика жаҳиятлари Новости матбуот агентлиги (АПН)нинг Ўзбекистон бўлими тузилганига бағишлаб йилгилик ўтказилади.

Дондалик — АПН правленесининг раиси Б. С. Бурков.

Йилгилик 14 март кундуз соат 4 да Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг мажлислар залида ўтказилади. (1 Май нуҳаси, 20-уй).

Ёзувчилар ва журналистлар союзи аъзолари ҳамда таъсис жаҳиятлари аъзолари таъриф этилади.

Меҳнатқашлар депутатлари Тошкент шаҳар Совети ишонч қўмити маълум қилдики, шаҳар Советининг биринчи сессияси шу йил 15 мартда Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида эрталаб соат 10 да очилар.

ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ
ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ.

Редактор ўринбосари
А. ИСМОИЛОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

13 МАРТДА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — Шаҳримиз, ни қўламоғорлаштириш (майтлаб ўқувчилар учун), 18.15 — А. С. Макаренко туғилган кунининг 75 йиллиги, 18.35 — Телевизион янгиликлар, 18.50 — Ҳаққаро масалалар, 19.05 — Атом инсонга хизмат қилади, 19.15 — Янгилайимиз (қиллоб ҳўқиллик ҳодимлари учун), 19.30 — Ҳор учун қўш қўшқилар, 19.50 — Можаққардиқ сўқмоқдан (Қора-Қораев бале, тидан парчалар).

Рус ва ўзбек тилларида: 20.10 — Совет адабиёти ва санъати арбобларининг ойли бурчи.

Рус тилида: 20.20 — Руминия санъати, 20.45 — Телевизион янгиликлар, 21.00 — Урта Осиё энергетикасининг келажаги, 21.15 — Спорт мундацили, 21.45 — Шафратсиз спорт номи бадий фильм.

Фильмдан кейин — Сўнгги ахборот (Ўзбек ва рус тилларида).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМИЛ ТЕАТРДА — 13/ш да Лайла ва Мажнун, 14/ш да Де-мон.

ҲАМЗА НОМИЛ ТЕАТРДА — 13/ш да Олов, 14/ш да Тобутдан товуш.

МУҚИМНИ НОМИЛ ТЕАТРДА — 13/ш да Икки билгузучи, 14/ш да Уч бақодир.

«ПРАВДА ВОСТОКА»
КУЧАСИ. 26-УЎ.

Коммутиатор—26334, 33262, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258. Редакция телефонлари: Масъул секретари—34455. Масъул секретар ўринбосари—37263. Партия турмуши—33469, 27221. Пропаганда—31226. Сановат, қурилиш ва транспорт—34780. Совет қурилиши—33258. Қишлоқ қўлининг—27604. Адабиёт ва санъат—32083, 27221. Фан, маъна ва олий ўқув юрлари—34451. Махаллий ахборот—33347. Оммавий ишлар ва катлар—29005, 33553. Иллюстрация—34524. Стенография—27343. Эълонлар—28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистон сўра» бирлашган нашриятининг босмаҳонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 06760. Индекс 64543. Нашр. № 61.

КИШЛОҚДА МАДАНИЯТ УНИВЕРСИТЕТИ

ФАРҒОНА («Қизил Ўзбекистон» мухбири). Овдасида биринчи бўлиб коммунистик меҳнат қоллози беақ шарофли номи олишга мувофиқ бўлган Оқушбодов районида «Коммунизм» қоллозида маданият университети ташкил этилди. Университет таълимларида 150 тинловчи қотнашмоқда.

Университетга машғулотлар ҳар ойда икки марта мунтазам ўтиб турибди. Унинг ўқув программасида қишлоқ ҳўқиллик илгорларининг фан таърибларини омлаштириш, бай, техника янгиликларини пропаганда қилишга доир турли темалар бор.

БИРИНЧИ ЎЙИН ДУРАНГ ФУТБОЛ

КИСЛОВОДСК. Бу ерга футбол бўйича XXV чемпионатга тайёрланган келган Тошкентнинг «Пахтакор» футболчилари «Нефтяник» (Бокун) командаси билан ўртоқлик учрашуви ўтказди. Ҳисобини ўйиннинг 6-минутига, Муҳиян оиди. Бақуликлар бор кучини

ишга солиб, ҳисобни тенглаштиришга эришдилар. Командалар 1:1 ҳисобида танлафусига чиқдилар.

Ҳар иккала команда ўйиннинг иккинчи ярмида дарвозага яқиндан тўп киритиб, ўйинни (3:3) дуранг қилдилар.

Ҳукуматимиз А. С. Макаренко

НОВАТОР ПЕДАГОГ

А. С. МАКАРЕНКО ТУҒИЛГАН КУНГА 75 ЙИЛ ТЎЛИШИ
МУНОСАБАТИ БИЛАН

Улан мураббийнинг педагогик фаолияти Улуз Октябрь социалистик революциясидан кейин айниқса кенг ривожланди.

Полтава маориф бўлиминин